

L. A. FOTIJEVA

V. I. LENIN TYÖSSÄ

I sänmaallemme vaikeina kansalaissodan ja ulkolaisen sota-intervention vuosina Leninin johtama Kommunistinen puolue ja Neuvostohallitus nostivat kansan isänmaalliseen sotaan ja järjestivät Neuvostovaltion puolustuksen.

Vladimir Iljitšin saattoi tuohon aikaan nähdä usein istumassa syvissä mietteissä kartan ääressä, jonka hän oli levittänyt työhuoneensa pöydälle. Hän merkitsi meidän sotajoukkojemme sijainnin ja vihollisvoimain etenemisen, puolueen ja Neuvostohallituksen toisten johtavien työntekijäin kanssa hän harkitsi ja pohti vihollisen kukistamisen strategisia suunnitelmia.

Rintamatapahtumia Vladimir Iljitš seurasi alituisesti ja tarkasti. Hän oli hämmästyttävän perinpohjaisesti selvillä kaikesta, mitä rintamalla ja joka puolella maata tapahtui, laajan koti- ja maamme kaikkien väestökerrosten tarpeista ja mielialoista. Hän hankki perinpohjaiset tietonsa paikallisten sekä keskuksen johtavien työntekijäin pitämistä puheista ja selostuksista, työtätekeviltä saamistaan lukuisista kirjeistä ja sähkösanomista, työläis- ja talonpoikaisvaltuustojen kanssa käymistään keskusteluista ynnä muista lähteistä sekä myös kaikkien käytettävissään olleiden aineistojen marxilaisesta analyysistä ja vertailusta.

Vladimir Iljitš perehtyi puolustuksen järjestämisen kaikkiin yksityisseikkoihin. Hänen näköpiiristään ei päässyt mikään pois. Hän vaati lyhyitä ja tarkkoja selostuksia sekä tosiperäisiä tietoja ja valvoi alinomaa määräystensä täyttämistä. Lenin tutki huolellisesti rintamien karttoja. Niitä oli hyvin paljon, hänen työhuoneessaan oli eräs tilava kirjakaapin alalaatikko aivan täynnä sotakarttoja.

Työhuoneestaan Kremlistä Lenin lähetti suoralla lennättimellä, postitse ja puhelimitse maan kaikkiin kolkkiin määräyksensä, päiväkäskyjään ja toverillisia neuvojaan osoittaen kiireel-

liset tehtävät, varoitti virheistä, vaati ja vakuutti. Hänen ohjeensa ja määräyksensä olivat aina selviä, konkreettisia ja tarkkoja.

Vuosilta 1918—1922 on lähes 500 julkaistua Leninin kirjettä ja sähköttä Neuvostovaltion puolustuskysymyksistä, hän on lähettänyt ne välittömästi joukko-osastoille rintamille, puolue- ja neuvostojärjestöille useampaan kuin maan 97 asutuskeskukseen; sitä paitsi monet Leninin direktiivit oli osoitettu „Kaikille Edustajain Neuvostoille” tai „Kaikille puolueen lääninkomiteoille”.

Lenin ei ollut sotilashenkilö eikä ollut koskaan palvellut armeijassa, hän sanoi vaatimattomasti, ettei ollut perillä sotatieteestä, mutta nimenomaan Lenin oli Neuvostovaltion puolustuksen todellinen järjestäjä ja johtaja. Lenin antoi kaikki periaatteelliset perusohjeet vakituisen Punaisen Armeijan ja Punaisen Laivaston järjestämisestä, Neuvostovaltion selustan ja puolustuksen lujittamisesta. Johtaessaan Kommunistisen puolueen Keskuskomiteaa, Kansankomissaarien Neuvostoa ja Työläisten ja Talonpoikain Puolustusneuvostoa Lenin oli Neuvostovaltion puolustuskysymyksistä tehtyjen monien päätösten alkuunpanija ja tekijä. Ilman Leninin aktiivista osanottoa ei tehty ainoatakaan puolueen ja Neuvostohallituksen tärkeää päätöstä sota-asioista.

Voidaan sanoa varmasti, että kun tutkitaan huolellisesti koko se valtava aineisto, mikä Leniniltä jäi Neuvostovaltion puolustustoiminnasta kansalais sodan sekä ulkolaisen sotaintervention vuosilta, niin hän osoittautuu neuvostolaisen sotatieteen perustanlaskijaksi.

Suuri merkitys voiton saamisessa rintamilla ja sosialistisen rakennustyön menestymisellä oli neuvostomaan valtiokoneiston täsmällisellä työllä. Lenin piti uupumatta huolta neuvostohallintakoneiston työn parantamisesta, pyrki yksinkertaistamaan ja supistamaan sitä, saamaan neuvostoelimien työhön toimekasta asiallisuutta, järjestyneisyyttä ja kuria, Lenin opetti hellittämättä neuvostoihmisiä suhtautumaan työhön uudella sosialistisella tavalla.

Neuvostohallituksen kaikkien lakien ja määräysten nopealla ja täsmällisellä täyttämällä oli tärkeä merkitys Neuvostovallan elinten toiminnan järjestämisessä ja kuntoonsaattamisessa. Lenin toimi järjestelmällisesti ja sitkeästi sen hyväksi, että noudatettiin tiukasti vallankumouksellista järjestystä ja laillisuutta. Vakuutus- ja pakotuskeinoilla hän kehitti syvällistä kunnioitusta Neuvostovallan lakeja ja määräyksiä kohtaan.

Vuonna 1919 Oikeusasiain kansankomissariaatin lakiehdotusten osasto julkaisi Vladimir Iljitšin vaatimuksesta kirjasen „Noudattakaa Neuvostotasavallan lakeja”. Vladimir Iljitse itse toimitti sen. Kirja oli sellaisenaan työtätekeville kehoitus

noudattaa tiukasti Neuvostovallan säätämiä lakeja. Leninin määräyksestä kirja lähetettiin kaikille Kansankomissaarien Neuvoston jäsenille. Leninillä se oli aina edessään Kansankomissaarien Neuvoston istunnoissa, hän vetosi siihen ja muistutti siitä kansankomissaareille.

Puolustaessaan vallankumouksellisten lakien noudattamista Lenin kävi kiivasta taistelua lahjustenottoa vastaan, jota hän nimitti kirotuksi tsaarinvallan perinnöksi. Toukokuussa 1918 Vladimir Iljitš teki kirjelapussa oikeusasiain kansankomissaarille tov. Kurskille ehdotuksen: „*heti paikalla*, demonstratiivisen nopeasti esitettävä lakiehdotus, että rangaistukset lahjottavuudesta (lahjoman edustamisesta itselleen, antamisesta, järjestämisestä ym., jne.) pitää olla vähintään kymmenen vuotta vankeutta ja sen lisäksi kymmenen vuotta pakkotyötä”¹.

Jokapäiväisessä käytännöllisessä työssään Lenin palasi vähän väliä lahjomisen ehkäisemiskysymyksiin. Samoin kuin kaikessa sosialistisessa rakennustyössä ja neuvostollisen hallintakoneiston parantamisessa Lenin katsoi puolueenjäsenillä olevan suuren merkityksen lahjomien käytön ehkäisemisessä. Poliittisen valistustyön tekijäin II edustajakokouksessa pitämässään puheessa lokakuussa 1921 hän esitti heidän tehtäväkseen taistelun lahjottavuutta vastaan. Hän sanoi: „...jos poliittisen valistustyön tekijät sanovat: „ei se kuulu meidän laitoksen asioihin” tai „olemme siitä asiasta julkaisseet kirjasia ja lentolehtisiä”, niin kansa sanoo teille: „Olette huonoja puolueenjäseniä, ei se tosin kuulu laitoksenne asioihin ja sitä varten on Työläis- ja talonpoikaisinspektio, mutta olettehan te vielä lisäksi puolueenjäseniä” ”².

Kun Vladimir Iljitš havaitsi, että jokin Neuvostovallan asetus tai määräys jäi täyttämättä, vaati hän alituisesti syyllisen rankaisemista. Tällöin hän huomautti aina, ettei rangaistuksen tarvitse olla ankarakaan, toisinaan voi olla kylliksi muistutuksesta, mutta on välttämättä rikottava yleinen käsitys, että syylliset voidaan jättää rankaisematta. Vladimir Iljitš ei pitänyt syyllisenä ainoastaan sitä, joka jättää välittömästi saamansa tehtävän suorittamatta, vaan myös sen laitoksen johtajaa, jonka työ kärsii hallituksen jonkin päätöksen noudattamatta jättämisestä ja joka tietäessään, ettei päätöstä noudateta, on pysynyt välinpitämättömänä siitä, ei ole hälyttänyt, ei valittanut eikä ilmoittanut vastaaville elimille. Jos esimerkiksi Kansankomissaarien Neuvosto velvoitti elintarvikeasiain kansankomissaarin turvaamaan jonkun tuotantolaitoksen työläiset iskurin muona-annoksella eikä sen laitoksen johtaja tiedottanut, ettei Kansankomissaarien Neuvoston päätöstä noudateta, niin Leninin mielestä sellainen johtaja oli

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 271.—*Toim.*

² V. I. Lenin, Teokset, 33. osa, s. 53.—*Toim.*

yhtä suuressa määrin syyllinen kuin elintarvikeasiain kansankomissaari.

Lenin ei sallinut epätarkkaa, huolimattonta suhtautumista jokapäiväisiin virastomääräyksiin. Kun Vladimir Iljitš palasi haavoittumisen jälkeen työhön, lääkärit esittivät vaatimuksenaan, ettei hän saanut tehdä työtä tupakansavuisessa huoneessa. Istuntosalissa oli jyrkkä tupakoimiskielto, ja Vladimir Iljitšin työhuoneeseen ripustettiin hänen ehdotuksestaan uuninkylkeen isoin kirjaimin painettu määräys: „Tupakanpolitto kielletty”. Työhuoneessa käyvät toverit eivät kuitenkaan aina totelleet kieltoa. Kerran neuvottelun jälkeen, kun huoneessa oli erikoisen vahvasti savutettu, Vladimir Iljitš kutsui sihteerin ja kehotti ottamaan määräyksen pois: „Jos emme pysty saamaan aikaan, että sitä noudatetaan, on määräys otettava pois, ettei sitä komprometoida”, hän sanoi.

Oli tapauksia, kun Kansankomissaarien Neuvoston tai Työ- ja Puolustusneuvoston istunnoissa kävi ilmi, että joku työntekijä ei ollut täyttänyt jotain hallituksen asetusta, ja Vladimir Iljitš antoi heti paikalla määräyksen syyllisen panemisesta arestiin kahdeksi tai kolmeksi päiväksi ja tällöin hän sanoi vielä: „Pantava arestiin juhlapäiviksi, mutta työpäivinä päästettävä vapaaksi, ettei työ kärsi”.

Vladimir Iljitš nautti rajatonta arvovaltaa ja työtätekevien rakkautta eikä hän käyttänyt milloinkaan väärin asemaansa eikä sallinut itselleen minkäänlaisia poikkeuksia säännöksistä, asetuksista ja laeista. Tunnetaan laajalti hänen Kansankomissaarien Neuvoston asiainhoitajalle lähettämänsä kirje, jossa hän antoi V. D. Bontš-Brujevitšille ankaran muistuksen siitä, että tämä oli omavaltaisesti ja lainvastaisesti korottanut hänen, Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajan, kuukausipalkkaa 500 ruplasta 800 ruplaan. Vladimir Iljitš suhtautui paheksuvasti myös saamiinsa lahjalähetyksiin, varsinkin jos ne tulivat laitoksilta tai viranhoitajilta. Niinpä esimerkiksi kun hän sai elokuun 22 pnä 1919 Moskovan Neuvoston elintarvikeosastolta näytteet neuvostotalouksien hedelmistä, hän vastasi kirjeessään elokuun 23 pnä: „...pyydän nöyrimmästi, ettei vastedes tehdä sellaista eikä lähetellä hedelmiä tai muuta, vaan ilmoitetaan minulle tiedot, kuinka neuvostotalouksista yleensä jaotellaan hedelmät yms., *annetaanko sairaaloihin, parantoloihin, lapsille, nimenomaan minne ja nimenomaan kuinka paljon...*”¹.

Kaikki yritykset hänen elämänmukavuksiensa parantamiseksi Vladimir Iljitš katsoi pyrkimykseksi järjestää hänelle toisiin vastuunalaisiin työntekijöihin verrattuna paremmat olot ja aina paheksuen epäsi. Esimerkiksi vuosina 1918—1919

¹ „Lenin-kokoelma” XXXV, s. 74.— *Toim.*

Vladimir Iljitšin työhuoneessa kirjoituspöydän alla oli huopa hänen omasta pyynnöstään, koska hänen jalkojaan paleli. Sittemmin saatiin jostain jääkarhun talja ja pantiin huovan paikalle. Vladimir Iljitš paheksui kovasti sellaista. Hänen sanojensa mukaan se oli mahdotonta ylellisyyttä meidän köyhässä ja kurjistuneessa maassamme ja „kerrassaan tarpeeton uudistus”.

Neuvostolaisen valtiokoneiston työssä olivat hirveänä pahana virkavaltaisuus ja asiapaperien viivytytys ja paljous. Neuvostovalta oli hajoittanut vanhan virkavaltaisen valtiokoneiston ja luonut uuden neuvostolaisen hallintaviraston, jonka perustana oli työtätekevien kaikenpuolinen osallistuminen hallintaan. Mutta käytännöllisessä työssä neuvostolaista hallintakoneistoa vaivasi kovasti virkavaltaisuus. Tuntui selvästi kulttuurivoimien puute. Nuorilla neuvostotyöntekijöillä ei ollut vielä valtiollisen työn kokemusta. Vanhat tsaarinaikaiset palveluskuntalaiset, vanhoihin tapoihinsa piintyneet virkamiehet, hallintoihin ja laitoksiin juuttuneet byrokraatit harjoittivat tahallista sabotaašia. Lenin sanoi, että virkavaltaisuuden lopulliseksi hävittämiseksi on välttämättä saatava koko väestö valtion hallintaan ja kohotettava yleistä kulttuuritasoa.

Jokapäiväisessä työssään Lenin kävi uurasta ja määrätietoista kamppailua aina kun sai tietää jossakin esiintyvän virkavaltaisuutta, virka-asiain viivytystä tai muodollista ja tunnotonta suhtautumista tehtävän suoritukseen. Hän vaati hyvää operatiivisuutta työssä, Neuvostovallan määräysten nopeaa ja täsmällistä täyttämistä ja taisteli päättäväisesti byrokraatteja, asiapaperiviivytyksen järjestäjiä ja lainrikkokkia vastaan, jotka korvasivat elävän työn teon muodollis-byrokraattisella paperivolokiitalla.

Paheksuen tavattomasti vastuutonta, sydämetöntä suhtautumista niin kovin tärkeään valtiolliseen tehtävään kuin työläisten leipähuoltoon Lenin kirjoitti tammikuussa 1919 Simbirskin elintarvikeasiain lääninkomissaarille: „Vaadin, että Te puolestanne osoitate enimmäismäärässä tarmokkuutta, ettekä suhtaudu muodollisesti asiaan, vaan avustatte nälkäänäkeviä työläisiä kaikin puolin. Huonoista tuloksista minun on pakko vangita Teidän laitostenne koko henkilökunta ja antaa oikeuteen”¹.

Tammikuun 6 pnä 1919 Lenin vaati Kurskin Erikoiskomiteaa vangitsemaan viipymättä elintarvikehuollon työntekijän Koganin siitä, että tämä ei ollut auttanut 120 nälkäänäkevää Moskovan työläistä ja oli päästänyt takaisin tyhjin käsin. Hän varoitti, että muodollisesta ja byrokraattisesta suhtautumisesta tehtäviin sekä kykenemättömyydestä auttaa nälkäisiä työläisiä seuraavat ankarat pakkotoimenpiteet².

¹ „Lenin-kokoelma” XXXIV, ss. 80—81.— *Toim.*

² Ks. „Lenin-kokoelma” XXIV, s. 168.— *Toim.*

Virka-asiain viivytyksen ehkäisemisessä Vladimir Iljitš piti tärkeänä *suorituksen tarkastamista*. Hän vaati hallintoja ja laitoksia, puolue- ja neuvostotyöntekijöitä asiallisesti valvomaan Neuvostovaltion asetusten täyttämistä, tarkastamaan sen, mitä koituu tosiasiaassa, kuten hän sanoi.

Vladimir Iljitš mainitsi tuhkatieheään, että tärkeimmät ehdot valtiokoneiston työn parantamisessa ovat suorituksen tarkastaminen sekä ihmisten oikea taitava valinta. Kun A. D. Tsurupa määrättiin vuoden 1921 lopulla Kansankomissaarien Neuvoston varapuheenjohtajaksi, Vladimir Iljitš antoi hänen päätehtäväkseen valtiokoneiston työn järjestämisen oikealle kannalle.

Vladimir Iljitš antoi virastotyöntekijänsä tehtäväksi järjestää valvonnan, täytettiinkö hallituksen asetukset määräaikana. Sitä varten laadittiin vuonna 1922 hänen osanotollaan erikoinen korttijärjestys, jota paitsi hän neuvoi, että kortissa tulee olla ainoastaan sellaisia pykäläitä, jotka ovat täytettävissä. Kaikkiin korttien pykälisiin kuuluu ehdottomasti vastata. Korttiin ei pidä ottaa pykäläitä, joiden täyttämässä on vaikeuksia, minkä seurauksena ne sitten todellisuudessa jäävät vastausta vaille. Hän antoi tämän työn vartavasten erikoiselle työntekijälle ja varoitti, että tulee itse seuraamaan sitä ja olemaan jyrkkä vaatimuksissaan. Vladimir Iljitš vaati esittämään kahdesti kuussa supeassa muodossa, sähkötystyyliin kirjoitetun selostuksen siitä, kuinka suorituksen tarkastaminen edistyy. „Huonosta tuloksesta erotetaan työstä”, hän sanoi. Vladimir Iljitš sanoi, että pitää osata löytää syyllinen asetuksen täyttämättä jättämiseen. Epätarkkaan täyttämiseen syyllistyneitä tulee rangaista arestilla tai työstä erottamisella. Tehtävänä on totuttaa kansankomissariaatit täsmälliseen suoritukseen ja sitä varten huolimattomat suorittajat on pantava vankilaan tai ajettava pois.

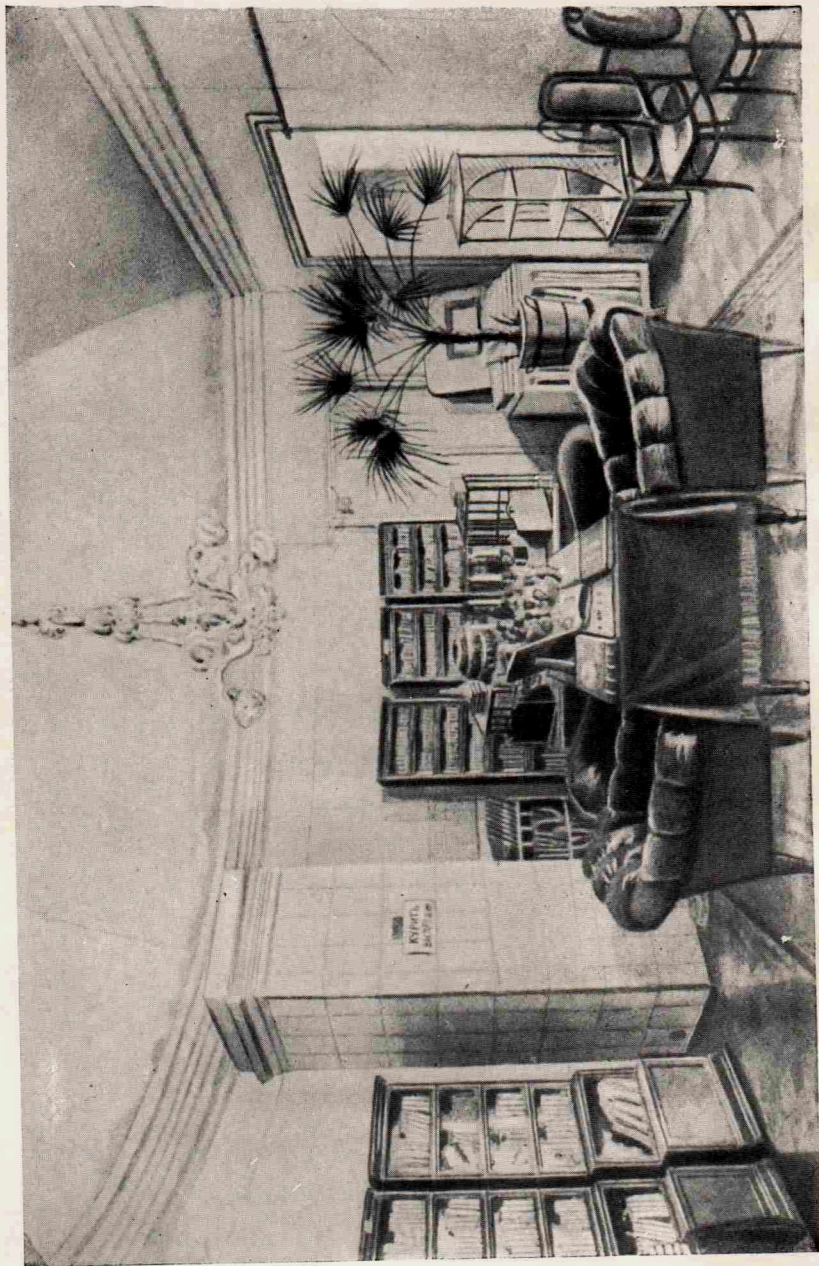
Neuvostovaltion laitosten työn oikeassa järjestyksessä oli Leninin mielestä tärkeimpiä ja välttämättömiä ehtoja se, että työntekijäin kesken *jaoteltiin velvollisuudet tarkoin rajoin*, määriteltiin „aivan tarkasti *joka isen vastuullisuus* missä neuvostolaisessa virassa hyvänsä, *määrättyjen*, selvästi ja suoraan selitettyjen tehtävien ja *käytännöllisten* töiden suorittamisesta”¹. Tämän vaatimuksensa Lenin palautti monia kertoja mieliin sinä aikana, kun hän toimi Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajana.

Lenin ei jättänyt huomiota vaille ainoatakaan, ei pienintäkään vastuutonta työn suoritusta, minkä sai tietoonsa. Saatuaan kuulla, että Kansankomissaarien Neuvoston Asainhoitohallinnossa ei hissi voi toimia kolmeen päivään, Lenin kirjoitti

¹ V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, s. 326.— Toim.

V. I. Lenin Yleisvenäjäisissä talkoissa Kremlissä toukokuun 1 p:nä 1920.
Taiteilija P. Vasiljev'in piirros.

V. I. Leninin työhuone Kremlissä.
Valokuva.

syyskuun 19 pnä 1921 kirjelasun Kremlin komendantille ja jäljennöksen Kansankomissaarien Neuvoston asiainhoitajalle:

„Minulle on ilmoitettu, että hissi ei toimi syyskuun 20, 21 ja 22 pnä.

Se on kerrassaan kelvotonta. On sydänvikaisia ihmisiä, joille nousu on vahingollista ja vaarallista. Olen tuhat kertaa antanut tehtäväksi pitää huolta hissistä ja määrätä vastuullisen henkilön.

Annan Teille ankaran muistutuksen, saatte tehtäväksenne ottaa selville syylliset siihen, ettei ole ajoissa ehkäisty tätä; otta-kaa uudelleen vastuunalaisten henkilöiden luettelo ja ilmoittakaa millä heitä rangaistaan. KKN:n puheenjohtaja V. Uljanov (Lenin)”¹.

Vladimir Iljitš vaati alituisesti niin laitoksilta kuin erillisiltä työntekijöiltäkin itsenäistä työtä. Hän moitti kovasti avuttomuutta ja saamattomuutta, pyrkimystä päästä vastuullisuudesta ja toimi päättäväisesti sitä vastaan, kun erilliset työntekijät ja laitokset yrittivät esittää Kansankomissaarien Neuvoston ja Työ- ja Puolustusneuvoston ratkaistavaksi tai siirtää komissioon asioita, jotka voitiin ratkaista oman hallinnon puitteissa.

Leninin tärkeimpiä vaatimuksia, jota hän juurrutti alituisesti laitosten ja erillisten työntekijäin käytännölliseen työhön, oli *jokaisen tehtävän toimittaminen loppuun*, reaaliseseen tulokseen. Hän sanoi, että pitää kyetä korjaamaan kymmenen kertaa, tekemään uudestaan kymmenen kertaa, mutta on toimitettava vaikka millä hinnalla tehtävä valmiiksi asti. Jos kerran aloitettuanne joudutte umpikujaan, aloittakaa alusta niin monta kertaa, kunnes pääsette päämäärään. Hän ei ainoastaan neuvonut, vaan myös osoitti alinomaan mieskohtaisella esimerkillään, miten sinnikkäästi tulee pyrkiä asettamaansa päämäärään.

Vladimir Iljitš soimasi ja ivasi kovasti nahjusmaisuuutta, huolimattomuutta, kevytmielistä suhtautumista työhön, sellaista taipumusta, että käydään kaikkeen käsiksi eikä tehdä mitään loppuun, taipumusta korvata asiainhoito keskustelulla ja työntekö väittelyllä.

Suunnatessaan huomiotamme valtiokoneiston parantamistoimintaan Vladimir Iljitš puhui monesti, että se työ voi tuottaa kunnollisia tuloksia vasta 10—20 vuoden kuluttua ja että se vaatii kokonaista kulttuurivallankumousta, mutta piti kuitenkin tehdä sitkeästi ja määrätietoisesti työtä siihen suuntaan.

Vladimir Iljitš kävi kovaa kamppailua kaikkia, vähäisimpiäkin virastokankeuden ilmiöitä vastaan. Tässä muuan esimerkki. Ensimmäisinä vuosina Kremlin kulku tapahtui hyvin monen vartiopaikan kautta ja päästäkseen Leninin puheille asiakas joutui menemään niiden kautta. Vartiopaikka oli Kremlin portilla

¹ „Lenin-kokoelma” XXIII, ss. 327—328.— *Toim.*

sisäänkäytävän luona, oli „alavartio-” ja „ylävartiopaikka”. Onneton asiakas joutui kyllä aina jossain pysäytettäväksi. Vladimir Iljitš vaati komendanttia panemaan toimeksi sellaisen järjestyksen, ettei hänen vastaanotolleen tai Kansankomissaarien Neuvostoon tuleva asiakas joudu odottamaan ylimääräisesti, varsinkaan jos oli sihteeristön määräys hänen päästämisestään, jota paitsi sihteeristö oli velvollinen valvomaan, että asiakkaat päästettiin sisään viivytyksettä. Jos asiakas ei tullut aikanaan, Vladimir Iljitš antoi tehtäväksi ottaa selvää, kuljeksiko hän ehkä pitkin Kremlää etsimässä tietä Kansankomissaarien Neuvostoon vai oliko joutunut pidätetyksi jollakin vartiopaikalla. On säilynyt koko joukko hänen komendantille osoittamiaan kirjeellisiä määräyksiä, joissa hän varoittaa ryhtyvänsä pakkoluonteisiin toimenpiteisiin, ellei tätä järjestystä saada toimeksi.

Marraskuun 19 pnä 1921 Vladimir Iljitš kirjoitti Kremlin komendantille: „Eilen klo 8 illalla oli luonani Osip Petrovitš *Goldenberg*. Vaikka komendantille ja vartijoille sanottiin siitä ainakin puoltatuntia ennen ellei aikaisemminkin, hänet *pidätettiin* Kansankomissaarien Neuvostossa *ylhäällä* eikä alakerrassa.

Vielä kerran — enkä suinkaan ensimmäistä kertaa — kiinnitän huomiotanne tähän järjestyksen rikkomiseen. Älkää pakotako minua käyttämään ankaria toimenpiteitä...”¹

Marraskuun 26 pnä 1921 V. I. Lenin kirjoittaa jälleen Kremlin komendantille, että vartijat ovat pidättäneet hänen puheilleen saapuneita: „...olen useammin kuin kerran vaatinut Kremlin komendanttia ja vaadin jälleen — panemaan toimeksi sellaisen järjestyksen, että *puheilleni tulevat voisivat, vaikka heillä ei olisi minikäänlaisia lupalappujakaan, soittaa ilman vähintäkään viivytystä sekä Kremlin portilta että Kansankomissaarien Neuvoston ovelta* sihteeristöön ja III kerroksen puhelinvaihteen tytöille.

Olkoon muistutuksena teille, että suhtaudutte vaatimuksiini huolimattomasti”². Edelleen Lenin antoi yksityiskohtaiset ohjeet, miten se asia oli järjestettävä.

Pientä virastoaan Vladimir Iljitš olisi kernaasti vielä supistanut, jos sellainen olisi käynyt päinsä, ja hän opetti kärsivällisesti ja määrätietoisesti työntekijöitään työhön sivuuttamatta ainoatakaan virhettä pienessä sen enempää kuin isossakaan asiassa.

Vladimir Iljitšin työnteolle on yleensä kuvaavaa se, ettei hän pitänyt mitään asiaa liian pienenä, ettei hänen kannattanut kiinnittää siihen huomiota, jos siitä asiasta oli käytännöllisesti hyödyllisiä tuloksia. Niinpä Vladimir Iljitš esimerkiksi kirjoitettuaan

¹ „Lenin-kokoelma” XXIII, s. 231.— *Toim.*

² Sama, s. 232.— *Toim.*

kirjeen ja annettuaan sen sihteerille postitettavaksi sanoi: „Älkää lähettäkö pyörälähettiä¹ osoitetulle henkilölle, ennen kuin otatte selvää, missä hän nyt on (istunnossa, työhuoneessa, kotona, jne.). Kun saatte tietää *tarkalleen* hänen olinpaikkansa, pankaa kirje kuoreen, neulokaa kiinni jos on tarpeen ja omin käsin painakaa sinetti”. Sen sanottuaan Vladimir Iljitš kysyi veikeä hymy huulillaan: „Osaatteko tehdä sen?” Ja edelleen: „Ehdottomasti kirjoittakaa „ei kuulu toisten avattavaksi” ja varoitakaa lähettiä, että henkilön tulee kuitata kuoreen”. Annettuaan kirjeen osoitetulle henkilölle ja saatuaan kuoreen kuittauksen lähetti palautti kuoren sihteeristöön. Kuori kuittauksineen piti näyttää Vladimir Iljitšille. Niin saatiin täysi tae niin vähimmästä ajan menetyksestä kuin myös siitä, että kirje oli annettu nimenomaan osoitetulle henkilölle eikä se lojunut jossain kansliassa.

Havaitessaan kirjeensä postittamisessa viivytystä Vladimir Iljitš kirjoitti syyskuun 13 p:nä 1921 sapekkiaan kirjeen KKN:n Asiainhoitohallintoon: „Eilen tulin havainneeksi, että Fotijevalle antamani kiireellinen asiapaperi... olikin lähtenyt „tavallista”, ts. idioottimaista tietä ja myöhästynyt tuntikaupalla ja ilman minun sekaantumistani toistamiseen olisi myöhästynyt päivämääriä.

Sellainen kanslian työ on sietämätöntä, ja jos vielä kerran käy ilmi senkaltaista hyvin tyypillistä vitkutusta ja työn turmelua, otan apukeinoksi ankarat rangaistukset ja vaihdan henkilökuntaa”.

Ja edelleen Vladimir Iljitš antaa perinpohjaiset ohjeet, miten kirjeitä on lähetettävä:

„Määrään

1) päivystävän sihteerin (jolla tulee poistumisensa varalta olla sijainen ja jonka tulee sopia vaihdosta vuorokausipäivystyksessä olevien puhelintyttöjen kanssa) tarkastamaan *o m a k o h t a i s e s t i* jokaisen asiapaperin tai virkakirjeen, jonka annan postitettavaksi;

2) onko *kaikki* kirjoitukset paikallaan (käteen; kiireellinen; kuittaus kuoreessa jne.);

3) onko annettu lähetille heti;

4) ehdottomasti *tarkistamaan puhelimitse* soittamalla asianomaiselle henkilölle;

5) *näyttämään* minulle kuittauksineen palautetun kirjekuoren;

6) myös kojun puhelintytöt täyttämään todella samat säännöt silloin, kun tehtävä on uskottu heille sihteerin poissa ollessa”².

¹ Virkakirjeitä kuljettivat siihen aikaan „pyörälähetit”, puna-armeijalaiset polkupyörillä.— *Toim.*

² „Lenin-kokoelma” XXIII, ss. 226—227.— *Toim.*

Tietäessään keskuksessa sekä paikkakunnilla olevan valtiokoneiston työssä vakavia puutteellisuuksia, joista aiheutui vahinkoa työtätekeville, Vladimir Iljitš suhtautui hyvin huomaavaisesti nimelleen tai Kansankomissaarien Neuvoston osoitteella tulleisiin työtätekevien kirjeisiin ja valituksiin. Hän velvoitti sihteeristön työntekijät lukemaan kaikki kirjeet ja tiedottamaan hänelle kaikista saaduista valituksista. Erikoisessa Kansankomissaarien Neuvoston asiainhoitajalle antamassaan määräyksessä tammikuun 18 päivältä 1919 Vladimir Iljitš määräsi tiedottamaan hänelle kaikista kirjallisessa muodossa saaduista valituksista 24 tunnin kuluessa ja suullisesti saaduista 48 tunnin kuluessa. Hän vaati myös valvomaan tarkasti hänen valituksista antamiensa päätösten täyttämistä.

Vladimir Iljitšin neuvosta Kansankomissaarien Neuvoston vastaanottohuone järjestettiin myöhemmin Kremlin ulkopuolelle, ja kaikki Kansankomissaarien Neuvoston tai sen puheenjohtajan nimelle tulevat kirjeet lähetettiin hänen määräyksestään siihen vastaanottohuoneeseen. Kansankomissaarien Neuvoston vastaanottohuoneen sihteeriksi oli velvollinen ryhtymään toimenpiteisiin kirjeissä esitettyjen asiain johdosta ja selostamaan kerran kahdessa viikossa Vladimir Iljitšille yleistuloksen. Joulukuussa 1921 Vladimir Iljitšin tietoon tuli, että työtätekevien valitukset ja anomukset, jotka lähetettiin Kansankomissaarien Neuvoston vastaanottohuoneesta neuvostolaisten keskuslaitosten johtajille asiallista ratkaisua varten, jäivät melkein aina vastausta vaille ja täyttämättä. Vladimir Iljitš paheksui sellaista vastuutonta suhtautumista ja kirjoitti kirjeessään keskuslaitosten johtajille: „Kehotan viipymättä ryhdistäytymään. Neuvostolaisen virastokoneiston tulee työskennellä täsmällisesti, rehellisesti ja nopeasti. Sen höltyneisyydestä eivät kärsi ainoastaan yksityisten edut, vaan myös koko hallinta-asia tulee luonteeltaan näennäiseksi, hämäräksi”¹.

Lenin vaati vastedes antamaan mahdollisimman nopeat ja tyhjentävät vastaukset vastaanottohuoneesta lähetettyihin asioihin ja kyselyihin ja varoitti, että „Kansankomissaarien Neuvoston vastaanottohuoneella on oikeus vetää syylliset edesvastuuseen „arvoasemaan” katsomatta”².

Vaatiessaan kaikilta täsmällisyyttä, järjestyneisyyttä ja kurinalaisuutta työssä Vladimir Iljitš antoi itse parhaita näytteitä korkeasta työkultuurista, oikeasta työnjaottelutaidosta ja työpäivänsä järjestelystä. Sen tähden Vladimir Iljitš ei ollut koskaan hermostuneen ärtynyt, hän ei kiirehtinyt eikä hätköinyt, vaikka hänellä oli valtavan paljon työtä ja hän hoiti

¹ „Lenin-kokoelma” XXXIV, s. 429.— *Toim.*

² Sama.— *Toim.*

mahdottoman määrän kaikenkaltaisia asioita, vastaanottoja ja puhelinkeskusteluja. Hän teki työtä rauhallisesti ja ehti aina tehdä kaiken suunnittelemansa. Vladimir Iljitš tiesi paremmin kuin kukaan muu ajan arvon ja osasi sitä säästää. Häneltä ei kulunut minuuttiakaan hukkaan. Hän tuli aamuisin työhuoneeseensa aina samaan aikaan, lueskeli paljon lehtiä ja papereita, antoi määräyksensä sihteerille, otti vastaan tovereita, johti istuntoja ja meni aina täsmälleen klo 4 kotiin aterialle. Aterioituaan ja levättyään hieman hän palasi klo 6 tuoden muistonlehdillä paljon merkintöjä — tehtäviä sihteerille, aina tarmoa ja luovaa aloitteellisuutta uhkuen, ja teki työtä myöhään yöhön.

Vladimir Iljitš osasi säästää toistenkin eikä vain omaa aikaansa. Hän ei milloinkaan myöhästynyt mihinkään. Kansankomissaarien Neuvoston sekä Työ- ja Puolustusneuvoston istuntoihin hän tuli tarkalleen määräaikana tai muutamaa minuuttia aikaisemmin. Leninin johtamat istunnot alkoivat täsmälleen määräaikana, olipa läsnä minkä verran väkeä hyvänsä. Kansankomissaarien Neuvoston ja Työ- ja Puolustusneuvoston myöhästyneiden jäsenten nimet merkittiin Vladimir Iljitšin toimeksiannosta aina pöytäkirjaan, jota paitsi siinä osoitettiin, kuinka monta minuuttia kukin oli myöhästynyt. Jos myöhästymiset toistuivat ilman pätevää syytä, Vladimir Iljitš varoitti myöhästynyttä, että tämä saa vastaisuudessa muistutuksen, joka julkaistaan lehdistössä.

Vladimir Iljitš ei koskaan odottanut, jos joku tuli hänen puheilleen sovittuna aikana. Niinä harvoina kertoina, kun hän joutui pitkittämään muutaman minuutin asiakeskusteluaan jonkun aikaisemmin saapuneen työntekijän kanssa, hän kutsui sihteerin juuri asiakkaalle määrättynä aikana ja pyysi tätä pyytämään odottavalta toverilta anteeksi pientä viivytystä. Kun Vladimir Iljitš ei voinut tai ei katsonut tarpeelliseksi ottaa jotakuta vastaan, hän sanoi tavallisesti: „Vastatkaa kieltävästi mutta vain kohteliaasti”.

Jokainen keskustelu Vladimir Iljitšin kanssa jäi ainaaksi erikoisena tapahtumana sen mieleen, jolla oli onni olla hänen puheillaan. Se johtui siitä, että Vladimir Iljitšillä oli erinomainen taito nostaa ihmistä, tämän omaa käsitystä itsestään. Vladimir Iljitšillä oli hyvin kehittynyt omanarvontunto, ja hän osasi arvostaa ja vaalia sitä jokaisessa. Vladimir Iljitš ymmärsi jokaisen toverin mielentilan.

Hänen luonaan kävi silloin tällöin tovereita, jotka olivat menettämäisillään uskon itseensä, voimiinsa, lannistuivat suunnattoman raskaasta työstä, olivat kättyisiä ja väsyneitä; toisinaan heidän keskuudessaan oli kahnausta. Mutta heti kun he tulivat Leninin työhuoneeseen, kahnaus haihtui kuin pelkästään Vladimir Iljitšin läsnäolon vaikutuksesta. Henkilöt, jotka olivat

tullessaan olleet masentuneita, vailla uskoa itseensä, lähtivät hänen luotaan siivittyneinä. Vladimir Iljitš osasi löytää jokaisessa parhaan, osoittaa sen parhaan ja osasi synnyttää sellaisen mielialan, että ihmiselle ikään kuin avautuivat uudet näköalat ja hän sai uusia voimia.

Vladimir Iljitš oli hyvin kohtelias ja ystävällinen kaikille, ja hänen käytöstapansa olivat yksinkertaiset. Hän ei koskaan unoh- tanut kiittää palveluksesta, kaikkein mitättömimmästäkään, esi- merkiksi kun hän pyysi tuomaan sanomalehden.

Siivooja, joka piti huolta uuninlämmityksestä hänen huonees- saan, kertoi hyvin liikuttuneena, miten leppoisasti ja ystävälli- sesti Vladimir Iljitš keskusteli hänen kanssaan tavatessaan työhuoneessaan. Vladimir Iljitšin mielestä oli halpamaista, neu- vostoihmisen ja kommunistin arvolle sopimatonta kohdella kar- keasti ihmistä, joka on alemmassa asemassa eikä sen tähden rohkene vastata.

Tämä taito arvostaa ja vaalia syvällisesti omanarvontuntoa ja kunnioittaa yksilöllisyyttä jokaisessa oli Vladimir Iljitšin erikoispiirteenä. Sen tähden jokaisen oli hyvä olla hänen lähetty- villään ja työ luontui.

V. I. Lenin uskoi palavasti joukkoihin ja osasi ihmeellisellä tavalla mobilisoida ne taisteluun. Hän ymmärsi hyvin mitä vai- keuksia ja kieltäymyksiä työtätekevät saivat kokea sotavuosina ja kansantalouden rappiokaudella ja vaistosi syvällisesti kansan- joukkojen kärsimykset.

Lenin näki Neuvostovallan kaikkien saavutusten ja voitto- jen takeen kiinteässä yhteydessä kansanjoukkoihin eikä kos- kaan salannut niiltä vaikeuksia tai tilanteen vaarallisuutta. Hän sanoi, että Neuvostovallan kaikki voimat pohjautuvat työläisten luottamukseen ja tietoiseen suhtautumiseen. Yleisvenäläisen Toimeenpanevan Keskuskomitean, Moskovan Neuvoston, tehdas- komiteoiden ja ammattiliittojen yhteisistunnossa lokakuun 22 p:nä 1918 pitämässään puheessa Lenin sanoi: „Luullakseni laajat kansanjoukot eivät tajua kokonaisuudessaan sitä vaaraa, mikä meitä uhkaa, mutta koska me voimme toimia vain nojau- tumalla laajoihin kansanjoukkoihin, niin Neuvostovallan edus- tajien päätehtävänä on saattaa näiden kansanjoukkojen tietoon nykytilanteen koko totuus, olipa se ajoittain miten raskas tahansa”¹.

Tämä Leninin syvällinen usko joukkoihin, työläisten luokka- vaistoon piti yllä Leninin horjumatonta arvovaltaa ja kansan rajatonta rakkautta häntä kohtaan. Työläisissä, puna-armeijalai- sissa ja talonpoikaisköyhälistössä hänen vetoomuksensa saivat

¹ V. I. Lenin, Teokset, 28. osa, s. 94.— *Toim.*

aina innokasta vastakaikua. Leninin kehotuksesta he kestivät miten suuria kieltäymyksiä ja uhreja hyvänsä puolustaessaan Lokakuun sosialistisen vallankumouksen valloituksia.

Kansan palava rakkaus Iljitšiään kohtaan, se, että he suhtautuivat häneen kuin rakkaimpaan ja läheisimpään ihmiseen, tuli ilmi työläisten monilukuisissa kirjeissä ja lähetyksissä. „Petrotekstilin” työläiset esimerkiksi kirjoittivat hänelle lähettäessään lahjaksi matkahuovan:

„Kallis ja suuresti kunnioitettu Vladimir Iljitš!

Pietarin tekstiilitrusti lähettää Teille vuosipäivänään palavan tervehdyksensä ohella huovan, joka on sen erään tehtaan valmisteita.

Petrotekstil toivoo, että Te, rakas johtajamme, tuntisitte meidän vaatimattomasta lahjastamme ruumiillisen lämmön lisäksi huokuvan sen, että työläisillä on sydämellinen halu suojata teitä lämmöllään, ja myös kiinnittäisitte huomiotanne siihen, että koneiston ollessa äärimmäisen kulunutta, hävitystilan, puutteen ja pulien vallitessa me teemme työtä aivan yhtä hyvin kuin ennen sotaa ja niinmuodoin pystymme saavuttamaan sen, mitä tahdomme.

Käytä, rakkaimpamme, terveydeksesi”.

Vladimir Iljitš käsitti työläisten ehdottoman vilpittömyyden ja rakkauden ja vastasi heille kirjelapulla näin: „Marraskuun 3 p. 1922. Kalliit toverit! Kiitän sydämellisesti lähettämästänne huovasta, mielestäni se on erinomainen...”¹

Vuoden 1919 alussa Leninin puheilla kävi talonpoika Ivanov. Vladimir Iljitš piti keskinkertaisesta lämpötilasta huoneessaan ja hänen pyynnöstään pidimme silmällä, ettei huoneen lämpötila noussut yli 14°. Jos elohopea pyrki ylittämään sen rajan, avasimme uuninpellin. Palattuaan Moskovasta komennusmatkalta kotiin Ivanov sanoi selostuksessaan kunnan toimeenpanevan komitean istunnossa, että Lenin hyväksyy toimeenpanevan komitean toimintasuunnan, lähettää terveisensä ja sydämellisen kiitoksensa. Samalla Ivanov mainitsi, että Lenin työskenteli huonosti lämmitetyssä huoneessa. Vladimirin läänin, Sudogdan kihlakunnan Milinovan kunnan toimeenpaneva komitea päätti helmikuussa 1919: „Lähettää Leninille toimeenpanevan komitean varoilla vaunullisen halkoja ja tarpeen vaatiessa teettää sepälään rautauunin”².

Johtaessaan Neuvostovaltion toimintaa Lenin noudatti tiukasti kollektiivisen johdon periaatetta. Suuresta arvovallastaan huolimatta hän ei milloinkaan ratkaissut kysymyksiä omin päin

¹ „Lenin-kokoelma” XXXV, ss. 357, 356.— *Toim.*

² „Pravda”, helmikuun 26 pnä 1919.— *Toim.*

Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajana. Vladimir Iljitš kannusti jokaisen työntekijän aloitteellisuutta, ei painostanut arvovallallaan, vaan antoi varmuutta. Imartelu, häntyyryys ja liehakointi ei saanut lainkaan sijaa Leninin lähettyvillä. Kansankomissaarien Neuvoston sekä Työ- ja Puolustusneuvoston istunnoissa kaikki puhujat lausuivat vapaasti mielipiteensä käsitteillä olleista kysymyksistä. Melko usein käytiin kovia kiistoja; kävi niinkin, että Kansankomissaarien Neuvoston jäsenten enemmistö hyväksyi päätöksen, josta Vladimir Iljitš oli eri mieltä. Hän myöntyi enemmistön mielipiteeseen, mutta milloin kysymyksellä oli periaatteellinen merkitys siirsi sen ylempään instanssiin, VKP(b):n Keskuskomitean politbyroon tai Venäjän Toimeenpanevan Keskuskomitean käsiteltäväksi ja palasi kiistanalaiseen kysymykseen monta kertaa.

Alkuaikana Kansankomissaarien Neuvoston päiväjärjestykseen esitettiin tavaton määrä kysymyksiä, toisinaan jopa 60 yhteen istuntoon, jota paitsi istuntoja pidettiin vuonna 1918 joka päivä. Se aiheutui osaltaan siitä, että neuvostoelimet eivät olleet vielä saaneet valtiollisen työn kokemusta. Vladimir Iljitš vastusti kovasti ja määrätietoisesti sitä, että pikkuasioita tuotiin Kansankomissaarien Neuvoston ratkaistavaksi, poisti niitä päiväjärjestyksestä ja palautti laitosten ratkaistavaksi. Usein Kansankomissaarien Neuvosto sai asiat ratkaistavakseen valmistamattomina, eikä niistä ollut etukäteen sovittu asiasta kiinnostuneiden laitosten kanssa. Vladimir Iljitšin neuvosta sellaisinkin asiat palautettiin laitoksille esityksen valmistamiseksi. Hänen mielestään silloin oli välttämättä valmistettava esittelyksi lyhyt selostuskirjelmä (korkeintaan 2—3 sivua), Kansankomissaarien Neuvoston tai Työ- ja Puolustusneuvoston päätöksen valmiiksi muotoiltu luonnos sekä asiasta kiinnostuneiden laitosten lausunnot, ja jos jokin laitos oli eri mieltä, oli esitettävä vastaluonnos. Sihteeristön tuli ajoissa lähettää saadut aineistot kaikille Kansankomissaarien Neuvoston jäsenille. Vladimir Iljitš kirjoitti jo joulukuussa 1917 tästä kysymyksestä päätösluonnoksen, jossa määrättiin vaatimaan jokaiselta kansankomissaarilta, joka esitti kysymyksen Kansankomissaarien Neuvoston työjärjestykseen, „kirjallista ennakkoonomusta, jossa tulee osoittaa:

a) mitä kysymys sisältää (lyhyesti) [ei saa rajoittua pelkkään mainintaan (kysymys siitä ja siitä), vaan tulee *esittää* kysymyksen *sisältö*].

b) Mitä nimenomaan ehdotetaan Kansankomissaarien Neuvoston tehtäväksi? (antaa rahaa; hyväksyä *jokin määrätty* päätös yms. tarkkoja mainintoja, *mitä* kysymyksen esittäjä tahtoo).

c) Koskeeko esitetty laitoksen kysymys toisia komissaareja? Ketä nimenomaan? Onko heiltä kirjalliset lausunnot?"¹.

Kansankomissaarien Neuvosto vahvisti tämän luonnoksen, ja Vladimir Iljitš vetosi siihen alinomaa yhä vain täsmentäen kansankomissariaatteihin ja Kansankomissaarien Neuvoston sihteeristöön kohdistuvia vaatimuksia.

Työn parantaminen ei käynyt helposti, mutta Vladimir Iljitš palasi alituisesti ja hellittämättä asiaan voittaen kansankomissaarien vastarinnan, nämä kun yrittivät säännöllisesti istunnon alussa sujuttaa lisää jonkin kysymyksen, jota sanoivat erikoisen kiireelliseksi. Tämän yhteydessä johtuu mieleen tällainen tapaus. Eräässä Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa tov. Dzierżyński pyysi lisäämään työjärjestykseen kiireellisen kysymyksen. „Onko aineisto?” kysyi Vladimir Iljitš. Tov. Dzierżyński vastasi myöntävästi. Silloin Vladimir Iljitš kysyi minulta onko aineisto. Vastasin ettei ollut. Luontaisella äkkiäpikaisuudellaan tov. Dzierżyński sanoi siihen, että hänen sihteeristönsä oli lähettänyt aineiston mutta Kansankomissaarien Neuvoston sihteeristö oli sen kadottanut. Siitä huolimatta kysymystä ei otettu päiväjärjestykseen. Minäpä annoin heti tehtäväksi kysyä puhelimitse asiaa Dzierżyńskin sihteeristöltä ja sain muutamain minuutin kuluttua selityksen, että aineisto oli *vastikään* lähetetty Kansankomissaarien Neuvostoon. Silloin kirjoitin tov. Dzierżyńskille kirjelapun leikkisässä sävyssä mainiten, että syypää onkin *hänen* sihteeristönsä ja hän häpäisi minut kaikkien kuullen. Tov. Dzierżyński keskeytti istunnon ja lausui minulle anteeksipyyntönsä julkisesti: „Olin väärässä. Kansankomissaarien Neuvoston sihteeristö ei ole kadottanut papereita. Minun sihteeristöni on syyssä”. Tämä pikku tapaus luonnehtii erinomaisen kuvaavasti Felix Edmundovitš Dzierżyńskia.

Pikkuasiain tulvan ehkäisemiseksi Kansankomissaarien Neuvoston kokousjärjestyksestä eräässä Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa jo vuonna 1917 tehtiin ehdotus, että sellaisten asiain tarkastukseen muodostettaisiin erikoinen komissio. Vladimir Iljitš nimitti niitä „vermiselliasioiksi”. Sillä tavalla kirjoitettiin myös Kansankomissaarien Neuvoston pöytäkirjaan: „Muodostettava vermisellikomissio pienten vermiselliasain tarkastamiseksi”. Myöhemmin tämä komissio muutettiin Pieneksi Kansankomissaarien Neuvostoksi, joka joutui olemassaolonsa aikana usean kerran uudestijärjestelyn alaiseksi. Erotukseksi Suuresta Kansankomissaarien Neuvostosta (SKKN) Pienen Kansankomissaarien Neuvoston (PKKN) jäsenenä eivät olleet kansankomissaarit, vaan kansankomissariaattien kollegioiden jäsenet ja osastojen johtajat. Puheenjohtajana oli vartavasten

¹ „Lenin-kokoelma” XXI, s. 96.— *Toim.*

virkaan määrätty toveri. Alkuaikoina POKK:n pöytäkirjat luettiin SKKN:n istunnoissa ja ellei ollut vastaväitteitä pantiin pöytäkirjaan SKKN:n päätöksinä. Myöhemmin Kansankomissaarien Neuvosto antoi Vladimir Iljitšin tehtäväksi vahvistaa POKK:n päätökset Kansankomissaarien Neuvoston nimessä. Mutta Vladimir Iljitš vahvisti ne ainoastaan silloin, jos POKK oli tehnyt yksimielisen päätöksen. Sitä vastoin jos joku POKK:n jäsenistä tai kansankomissaareista oli ollut vastaan tai myös jos Vladimir Iljitš oli itse eri mieltä, hän esitti sellaisen kysymyksen Suuren Kansankomissaarien Neuvoston käsiteltäväksi. Niinpä hän ei esimerkiksi vahvistanut POKK:n helmikuun 3 p:nä 1921 tekemää päätöstä VSFNT:n kaiken rakennustyön yhdistämisestä, vaan siirsi SKKN:n käsiteltäväksi.

Samanlainen järjestys oli myös Työ- ja Puolustusneuvoston (TPN) työssä. TPNeuvoston ratkaistaviksi kuuluvien pienten kysymysten käsittelyä varten järjestettiin TPNeuvoston toimeenpanevat istunnot. Mutta toisin kuin Pienessä Kansankomissaarien Neuvostossa TPNeuvoston toimeenpanevat istunnot erosivat täysistunnoista vain siinä, että oli eri puheenjohtaja. TPNeuvoston täysistuntojen puheenjohtajana oli V. I. Lenin, toimeenpanevan istunnon puheenjohtajana oli tavallisesti tov. Avanesov tai A. A. Andrejev. Kävi joskus niin, että käsiteltynä kullussa toimeenpaneavassa istunnossa tuli ilmi, että pieneltä näyttänyt kysymys kasvoi isoksi periaatteelliseksi kysymykseksi. Silloin TPNeuvoston istuntoon kutsuttiin Vladimir Iljitš (hänen työhuoneensa oli välittömästi istuntosalin vieressä) ja TPNeuvoston istunto ilmoitettiin täysistunnoksi. Kyseisen asian käsittelyn loputtua Vladimir Iljitš palasi työhuoneeseensa, ja istuntosalissa jatkui TPNeuvoston toimeenpaneva istunto. Se järjestys kuvastui myös TPNeuvoston pöytäkirjoissa.

Vladimir Iljitš vahvisti Työ- ja Puolustusneuvoston nimessä TPNeuvoston toimeenpanevien istuntojen päätökset samoin kuin POKK:n päätökset vain sillä ehdolla, ettei ollut TPNeuvoston tai Kansankomissaarien Neuvoston jäsenten vastaväitteitä. Muussa tapauksessa ne esitettiin TPNeuvoston täysistunnon työjärjestykseen.

Vladimir Iljitš ei ratkaissut omin päin edes niinkään pieneltä näyttävää kysymystä kuin istunnon siirtämistä määräpäivästä toiseen päivään tai toiselle tunnille, vaan antoi sihteerin tehtäväksi kysyä kaikkien Kansankomissaarien Neuvoston jäsenten mielipidettä, vaikkei sellaisissa tapauksissa kukaan ollut koskaan vastaan. Marximin-leninisin instituutin arkistossa on tallella sellaisia „kyselypöytäkirjoja”. Niissä on koneella lyötynä kaikkien Kansankomissaarien Neuvoston tai Työ- ja Puolustusneuvoston jäsenten nimet ja jokaisen nimen kohdalle on merkitty myöntävä sana „3a”.

Kansankomissaarien Neuvoston istunnoissa oli oikeus olla läsnä kansankomissaareilla sekä heidän varamiehillään, jotka kansankomissaarin poissaollessa saivat ratkaisevan äänioikeuden. Neuvotteleva äänioikeus oli kansankomissariaattien kollegioiden jäsenillä. Vladimir Iljitš pyrki aina siihen, ettei istunnoissa ollut liikaa väkeä ja että ne pidettiin asiallisesti, mahdollisimman vähässä ajassa. Erikoisen hellittämättä hän pyrki välttämään kansankomissariaattien lähettämien selostajien suurta tulvaa. Ensi aikana heitä oli paljon. Enemmistö oli istunnoissa läsnä „kaiken varalta”, jospa tarvitaankin jotain lisäselitystä, jota kansankomissaari tai varakansankomissaari eivät pysty antamaan! Sellainen herätti Vladimir Iljitšin puolelta vastalauseita, koska se häiritsi istuntoa ja pakotti työntekijät jättämään työnsä. Hän vaati, että kansankomissaarien tai varakansankomissaarien oli kyettävä itsenäisesti antamaan tiedot työjärjestykseen esittämistään asioista.

Kerran Kansankomissaarien Neuvoston iltaiistunnossa ennen järjestyksessä olevan asian käsittelyä Vladimir Iljitš antoi määräyksen päästää sisään viereisessä huoneessa odottavat selostajat. Niinpä istuntosaliin alkoi tulla selostajia jonona — lähes kaksikymmentä henkilöä. Viimeisten sisään tullessa koko sali nauroi aivan homeerista naurua. Vladimir Iljitšin vaatimuksesta Kansankomissaarien Neuvosto hyväksyi sinä päivänä päätöksen, joka supisti päiväjärjestyksen jokaisen kysymyksen selostajamäärän yhteen tai kahteen henkilöön jokaisesta laitoksesta. Mutta sekin oli paljon.

Tavallisesti Vladimir Iljitš ei käynyt huoneessa, missä selostajat odottivat. Mutta mennessään sattumalta kerran myöhään illalla Kansankomissaarien Neuvoston istunnon aikana huoneen läpi hän näki sen olevan täynnä väsyneitä rasittuneita ihmisiä, jotka istuivat paksussa tupakansavussa kuka šakkia pelaamassa, kuka lehteä lukemassa tai keskustellen vierustovereiden kanssa ja odottaen kutsua monesti vain kuullakseen istunnon lopussa, että kysymyksen käsittely oli lykätty. Vladimir Iljitšin valtasi suuttumus. Hän läksytti meidät typerästä järjestyksestä ja antoi heti paikalla asialliset ohjeet työn parantamiseksi. Pitää saada järjestetyksi, että selostajat tulevat ainoastaan 15 minuuttia ennen kysymyksen kuuntelua, hän sanoi. Sitä varten hän pani toimeksi sellaisen järjestyksen, että istunnon alussa tarkastettiin koko työjärjestys ja päätettiin, mitkä kysymykset työjärjestykseen jätettiin, mitkä otettiin pois, ja suunniteltiin kysymysten vuorot. Aluksi otettiin ne asiat, joista oli selostajia, työjärjestyksen loppuun jäivät kysymykset ilman selostajia. Sihteerin tuli jo ennen istuntoa ottaa yhteys selostajaan, ottaa selville, missä tämä oli istunnon alkaessa, sopia selostajan kanssa, että tämä piti auton valmiina, ja heti kun työjärjestyksen vuorot selviää,

hänen piti tiedottaa selostajalle likipitäinen aika, milloin kyseinen asia tulee kuunneltavaksi. Jos työn kulussa selvisi, että kysymys lykkäytyi, piti selostajalle taas soittaa siitä. Vladimir Iljitš nimitti sitä „selostajan pitämiseksi puhelinmatkan päässä”.

Lokakuun 13 p:nä 1921 Vladimir Iljitš antoi kirjallisen määräyksen Kansankomissaarien Neuvoston ja Työ- ja Puolustusneuvoston asiainhoitajalle:

„Pyydän Teitä panemaan toimeksi, sovittuanne ensin Pienen Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajan kanssa (ja selitettyänne sihteereille), että

tulisi muutos selostajien kutsumisjärjestyksessä (sekä Suureen että Pieneen KKN).

Nykyään selostajat saavat yleisen kutsun istuntoon ja odottavat tuntimääriä.

Se on kelvotonta ja kaameaa järjestystä.

On saatava aikaan, että selostajat kutsuttaisiin *yhdeksi määrätunniksi*.

Kun tarkistetaan *kahdesti* puhelimitse, tarvitaanko selostajia ja ketä, ja kun määrätyn istunnon asiat (selostajia tarvitsevat asiat sekä asiat ilman selostajia) pannaan *oikeaan* järjestykseen, voidaan ja pitää saada aikaan se, *etteivät* selostajat *odota 15 minuuttia enempää*.

Pyydän Teitä harkitsemaan tarkasti, viipymättä suunnittelemaan sellaisen järjestyksen ja ilmoittamaan minulle siitä päätös, jonka tekköön Kansankomissaarien Pieni Neuvosto”¹.

Lenin johti istuntoja mestarillisesti. Ollessaan puheenjohtajana Kansankomissaarien Neuvoston ja Työ- ja Puolustusneuvoston istunnoissa hän pyrki aina saamaan keskustelun suppeaksi, että puheenvuoroja käyttävät puhuivat asiaa, tekemättä sivuhyppyjä. Kun kysymys oli selvä, Lenin vaati antamaan ainoastaan numerotietoja ja käytännöllisiä ehdotuksia. Pitkiä puheita istunnoissa hän piti hyödyttömänä ajanhukkana. Vladimir Iljitš pääsi aina nopeasti selville käsitteillä olevasta kysymyksestä ja keskustelua kuunnellessaan teki samanaikaisesti muutakin. Tunnetaan hänen kirjoituksensa „Venäjän kielen puhdistuksesta”. Hän kirjoitti sen erään istunnon aikana ja antoi sulkeissa aliotsikon: „Mietteitä jouten ollessa eli kokouspuheita kuunnellessa”.

Pieninkin melu istunnoissa häiritsi Vladimir Iljitšiä, ja hän vaati täydellistä hiljaisuutta ja järjestystä.

Sen jälkeen kun oli kielletty tupakoimasta istuntosalissa, Kansankomissaarien Neuvoston jäsenet tupakoivat ison kaakeliuunin takana, joka oli salissa ikkunoita vastapäätä keskellä seinää, lähellä ovea. Tupakoitsijat puhalsivat savun uuninluukkuun

¹ V. I. Lenin, Teokset, 35. osa, s. 447.— Toim.

ja piilossa puheenjohtajan silmältä vaihtoivat toisinaan mielpiteitä kuiskaamalla. Vladimir Iljitš ei kieltänyt tupakoimasta uunin takana ja nimitti sitä nurkkaa leikillä klubiksi, mutta sieltä puhetta kuullessaan huomautti: „Hiljaa siellä klubissa uunin takana”.

Vastustaessaan pitkien puheiden pitämistä istunnoissa Vladimir Iljitš kirjoitti Kansankomissaarien Neuvoston erään istunnon aikana vuoden 1919 alussa kirjelapun oikeusasiain kansankomissaarille D. I. Kurskille:

„On aika säännöstellä KKNeuvoston yleinen kokousreglementti.

1. Selostajille 10 minuuttia.
2. Puhujille 1. kerran 5, 2. kerran 3 minuuttia.
3. Enempää 2 kertaa ei saa puhua.
4. Työjärjestykseen 1 puolesta ja 1 vastaan 1 minuutin kumpikin.

5. Poistot KKN:n *erikoisten* asetusten mukaan”¹.

Kansankomissaarien Neuvosto vahvisti aikasäännöstelyn тов. Kurskin alustuksen perusteella huhtikuun 5 p:nä 1919.

Oli vaikea aina mahdollistaa asiaansa niihin puitteisiin, ja kävi joskus niin, että joku Kansankomissaarien Neuvoston jäsen tahtoessaan voittaa edes minuutin lisää puheenvuorolleen pyysi lupaa sanoa „työjärjestykseen”. Mutta Vladimir Iljitš ei antanut lupaa, vaan sanoi, että se ei ollut lisäys järjestykseen, vaan epäjärjestykseen.

Kerran Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa Vladimir Iljitš arvosteli hyvin ankarasti erään puolueeseen kuulumattoman sotilasasiain specialistin selostuksen, jolle oli kysymyksen tärkeyden vuoksi myönnetty aikaa 20 minuuttia. Tehtyään joukon asiallisia huomautuksia Vladimir Iljitš virkkoi hänelle odottamatta: „Tulkaa luokseni huomenna kello yhdeltä päivällä, neuvon teitä, miten pitää selostukset tehdä”. Seuraavana päivänä tämä työntekijä tuli määräaikana. Vladimir Iljitš keskusteli hänen kanssaan kokonaisen tunnin ja miehen lähdettyä tuli sihteeristöön tyytyväisenä hymyillen ja virkkoi huoneessa kävellessä: „Kylläpä osaavat tehdä selostuksen kun tahtovat”. Saatiin kuulla, että se sotilashenkilö oli valvonut koko yön ja pitäen ohjeenaan Leninin Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa antamia neuvoja oli kirjoittanut selostuksensa uudella tavalla. Vladimir Iljitš oli aina hyvin ankara huomattessaan työssä vikoja, mutta hän ilostui jokaisesta, pienimmästäkin menestyksestä, kun se vain oli todellinen, eikä koskaan unohtanut mainita siitä.

¹ „Lenin-kokoelma” XXIV, s. 301.— *Toim.*

Vastustaessaan paperitulvaa Vladimir Iljitš vaati tinkimättä lyhyttä kirjallista selitystä ja toisti usein, ettei suinkaan kukaan lue eikä pysty lukemaan pitkiä selostuksia. Eräässä kirjeessään hän kirjoitti syyskuussa 1921: „Kirjoittakaa lyhyesti, sähkötystyyliin ja erottakaa erikoiset lisäykset, jos on tarpeen. Pitkää tuskin luen lainkaan.

Jos on käytännöllisiä ehdotuksia, erottakaa ne erikoiselle arkille, erittäin lyhyesti, kuin sähkö, ja sihteerille kopio”¹.

Tavallisesti Vladimir Iljitš aloitti paperin lukemisen lopusta, ts. käytännöllisestä ehdotuksesta, jättäen sivuun „belletristikan”, kuten hän sanoi. Jos käytännölliset ehdotukset olivat asiallisia, Vladimir Iljitš silmäili koko paperin. Hän luki tavottoman nopeasti. Sivu tuli luetuksi sillä, kun hän sen silmäili.

On laajalti tiettyä, että Vladimir Iljitš piti alituisesti huolta ihmisistä. Mutta huolenpito ei ollut ainoastaan laajakantoista, se oli hienoa, herkkätunteista ja tavottoman huomaavaista kyseisen henkilön kaikkia tarpeita kohtaan. Vladimir Iljitš kirjoitti kirjeitä ja kirjelappuja moniin laitoksiin, että oli välttämättä myötävaikutettava jonkun henkilön asiaan, mutta *ei* koskaan *määrännyt*, vaan *pyysi* auttamaan toveria: huolehtimaan ravinnosta, polttopuista, vaatetuksesta, hoidosta, välttämättömästä levosta jne., yms.

Hän kirjoitti kirjelapun Moskovan kansanvalistusosaston talouspuolen päällikölle: „Ivan Ivanovitš Skvortsoville (Stepanoville) pyydän järjestämään lähelle Moskovaa kesänviettopaikan, mahdollisuuksien mukaan niin, että on kasvismaa”².

Pannessaan merkille, että Keskustilastohallinnon apulaisjohtaja A. I. Hrjaštševa oli alituisesti läsnä Kansankomissaarien Neuvoston istunnoissa, jotka päättyivät siihen aikaan klo 1—2 yöllä, Vladimir Iljitš kirjoitti istunnon aikana kirjelapun sihteerille: „On sääli Hrjaštševaa, jos hän asuu kaukana ja kulkee jalkaisin.

Selittäkää hänelle, että sellaisina päivinä, kun ei ole tilastoasioihin kuuluvia kysymyksiä, hän voi lähteä pois aikaisemmin tai jopa olla tulematta”. Ja kun lienee pelännyt, että Hrjaštševa voi loukkaantua, lisäsi: „Kun tulee tilaisuus sanoa sopivasti”³.

Sellaisia kirjelappuja Vladimir Iljitš kirjoitti tavallisesti pienille muistikirjan lehdille, niitä oli hyvin paljon, mutta ehkä suullisia Vladimir Iljitšin ohjeita sihteerille oli vielä enemmän: on soitettava sille ja sille työntekijälle, otettava selvää saadaanko apua, sovittava konkreettisesti ja annettava tieto tarvitsevalle toverille.

¹ „Lenin-kokoelma” VIII, s. 50.— *Toim.*

² „Lenin-kokoelma” XX, s. 354.— *Toim.*

³ „Lenin-kokoelma” XXIV, s. 287.— *Toim.*

Eräässä Työ- ja Puolustusneuvoston istunnossa Keskus-tilastohallinnon johtaja tov. Popov esitti kerran kysymyksen siitä, että hänen käyttöönsä annettaisiin henkilöauto. Päätettiin antaa hänelle auto. Mutta istunnon jälkeen Vladimir Iljitš sanoi minulle: „Hänelle on tietysti auto annettava, mutta ei sellaisia kysymyksiä pidä ottaa TPNeuvoston istuntoon. Toverit ovat usein avuttomia elämänsä järjestämiskysymyksissä, heitä pitää auttaa, heillä on ylettömästi työtä eivätkä he jouda ajattelemaan itseään, mutta teidän kuuluu huolehtia heistä. Teidän tulee olla jokaisen kansankomissaarin äitinä, sisarena ja hoivaajana”.

Ja hän todella antoi melko usein huolekseni sellaisen tehtävän, kirjoittipa omakätisesti muodollisen päiväkäskykin, että minun tuli huolehtia elintarvikeasiain kansankomissaarin A. D. Tsurupan voinnista, pitää silmällä hänen ruokailuaan, lepoaan, että hän lähtisi aikanaan parantolaan ja tottelisi lääkärin määräyksiä. Eräässä Tsurupalle lähettämässään kirjelapussa Vladimir Iljitš kirjoitti: „...Alatte suhtautua kerrassaan mahdollisesti valtion omaisuuteen”¹.

Valtion omaisuudella Vladimir Iljitš tarkoitti tarpeellisen työntekijän vointia. Ehdottaessaan jonkun toverin välttämätöntä pitkällistä hoitoa Vladimir Iljitš sanoi, että hänet pitää lähettää perusteelliseen korjaukseen. Lähettäessään virastostaan erään työntekijän Ufaan hoitoon hän kirjoitti tämän mukana erälle johtavalle toverille kirjeen käyttäen tällaisia sanoja: „...meidän on välttämättä saatava... tämä „valtion omaisuus” ...kuntoon”.

Kansankomissaarien Neuvoston ruokala perustettiin Vladimir Iljitšin aloitteesta. Maassa vallitsi nälänhätä. Johtavilla työntekijöillä oli ehkä vain hieman parempi ravinto kuin muilla. Kerran Kansankomissaarien Neuvoston istunnossa sattui eräs Neuvoston jäsen pyörtymään. Paikalle kutsuttu lääkäri totesi, että pyörtymiskohtauksen aiheutti pääasiallisesti nälkä. Vähän sen jälkeen Vladimir Iljitš sanoi minulle: „Katsokaapa tovereita. Eräät ovat laihtuneet niin, että ovat kerrassaan mahdottoman näköisiä. Järjestäkää ruokala aluksi noin 30 hengelle ja ottakaa sinne kaikkein heikentyneimmät, nälkiintyneimmät.” Ruokala järjestettiin Kremlissä niin sanotussa „Ritarihuoneessa” ja siihen otettiin aluksi 30 henkeä „kaikkein heikentyneimpiä”. Vähitellen ruokala laajeni. Myöhemmin se siirrettiin pois Kremlistä ja annettiin Kremlin Lääkintä- ja saniteettihallinnon huoltoon.

Myös Keskuskomitean lääkintäkomissio perustettiin Vladimir Iljitšin aloitteesta. Usein joku toveri väsytti itsensä työllä niin, että lääkäri määräsi viipymättä ottamaan levon ja hoitoa. Sellaisissa tapauksissa Vladimir Iljitš vaati tinkimättä täyttämään lääkärin määräyksen. Mutta työllä itsensä rasittanut toveri luuli

¹ „Lenin-kokoelma” XXI, s. 280.— *Toim.*

olevansa korvaamaton, työ pysähtyy ja vallankumous joutuu tuohon, jos hän ottaa loman. Lääkäreitä ei toteltu, haaskattiin voimia ja vahingoitettiin terveyttä. Vladimir Iljitš järjesti Politbyroon päätöksellä sairaalle toverille loman ja antoi Keskuskomitean sihteerin tehtäväksi huolehtia sen toimeenpanosta, ts. siitä, että sairas toveri lähti lomalle ja hoitoon. Sitä oli enimäkseen vaikeata saada aikaan, ihmiset tekivät työtä niin innokkaasti, niin uhrautuvasti. Huolenpito siitä vei aikaa ja rasitti Keskuskomitean sihteeristöä. Silloin Vladimir Iljitš perustikin Keskuskomitean lääkintäkomission.

Vladimir Iljitšillä oli hyvin kehittynyt huumorin taju. Hän nauroi usein raikuvasti ja hereästi. Hänen naurunsa sai vaistomaisesti kaikki toisetkin nauramaan. Vladimir Iljitš nauroi istunnoissa ja myös työhuoneesta kuului usein hänen naurunsa. Hän oli aina reipas ja elämäniloinen. Jokainen Vladimir Iljitšin lähetyvillä tunsu suorittavansa tarpeellista tehtävää, sillä hän osasi arvostaa jokaista oikein ja panna jokaisen oikealle paikalle, ja vielä sen tähden, että hän opetti suorittamaan jokaisen asian loppuun, käytännölliseen tulokseen. Se nostatti työssä intoa tavattomasti, ja Vladimir Iljitšin tiukasta vaativaisuudesta sekä kovin, toisinaan äärimmäisen jännittyneestä työpäivästä huolimatta työnteko hänen lähetyvillään oli meistä aina juhlaa.

Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajana Lenin pysyi yhtä yksinkertaisena ja vaatimattomana kuin oli ollut maanpaossa eläessään. Hänen jokapäiväinen elämänsä oli yhtä vaatimatonta. Leninin yksityiselämän ja niiden aatteiden välillä, joita hän julisti, ei syntynyt koskaan ristiriitaa. Hänessä yhdistyi sopusointuisesti yksilöllinen ja yhteiskunnallinen.

Oikeutetusti puhutaan Leninin vaatimattomuudesta, mutta sitä vaatimattomuutta ei pidä ymmärtää sanan pikkuporvarillisessa merkityksessä, kun se yhdistetään itsehalveksuntaan, vaan sanan ylevimmässä kommunistisessa merkityksessä. Leninissä vaatimattomuus yhdistyi erinomaiseen omanarvontuntoon ja syvälliseen vastuuntuntoon neuvostokansaanhänen kaikesta, mitä maassamme tapahtui. Senpä tähden hän tajusi niin syvästi kansanjoukkojen kärsimykset ja iloitsi niin innokkaasti jokaisesta saavutuksesta.

Lenin sanoi, että johtaja vastaa paitsi omista teoistaan myös siitä, mitä tekevät hänen johtamansa.

Leninillä oli kristallinpuhdas sydän, hän oli syvällisen totuudellinen koko olemukseltaan, syvällisen periaatteellinen ja ankaran vaativainen itseään kohtaan niin pienessä kuin suuressa. Nadežda Konstantinovna kertoi, että jopa ratkaistessaan täysin henkilökohtaisia asioita Vladimir Iljitš kysyi itseltään, mitä niistä sanovat työläiset.

Vladimir Iljitš oli hyvin kiintynyt perheeseensä ja suhtautui erinomaisen hellästi ja huolehtivaisesti Nadežda Konstantinovnaan ja Maria Iljinitšnaan, joka kävi monta kertaa tapaamassa häntä ulkomailla emigraatiossa ja asui hänen kanssaan Moskovassa Kremlissä. Kun Nadežda Konstantinovna sairasti, Vladimir Iljitš piti itse huolta hänen hoidostaan. Toisinaan Kansankomissaarien Neuvoston istunnon aikana hän pyysi minua käymään Nadežda Konstantinovnan luona tietämässä, tarvitsiko tämä ehkä jotain, ja ettei tarvinnut häiritä ketään ovikellon soitolla, antoi minulle heidän asuntonsa avaimen.

Vladimir Iljitš piti hyvin suurella arvolla ystävyyttä ja osasi kiintyä ihmisiin voimakkaasti. Mutta ei minkäänlainen kiintymys voinut estää häntä tekemästä ainiaaksi ja jyrkästi eroa niistä, jotka pettivät työväenluokan asian ja kävivät aatteellisesti hänelle vieraiksi. Niinpä hän rikkoi välinsä Martovin kanssa, joka oli ollut hänen nuoruudenystävänsä, ja Plehanovin kanssa, jota hän oli aikaisemmin kunnioittanut suuresti, Potresovin ynnä muiden kanssa.

Olisi kuitenkin väärin luulla, että se kävi häneltä helposti. Eronteko ennen läheisistä ihmisistä koski kipeästi Vladimir Iljitšiin.

Todellisenä patrioottina Lenin rakasti rajattomasti Isänmaataan ja oli ylpeä siitä, että nimenomaan venäläinen kansa on näyttänyt koko maailmalle suurenmoisen esikuvallisesti, miten taistellaan vapauden ja sosialismin puolesta, ja oli valmis kaikkiin uhrauksiin Isänmaan puolustuksen hyväksi. Maaliskuun 1 p:nä 1920 työtätekevien kasakkain I Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa Lenin sanoi: „Sitä Venäjää, joka on vapautunut, joka on kahden vuoden kärsimyksin toteuttanut neuvostovallankumouksensa, sitä Venäjää tulemme puolustamaan viimeiseen veripisaraan!”¹

Alituinen työnteko melkein ilman lepoa ja siitä johtunut liikerasitus, pitkällisen maanpaon vaivat ja myös terroristin luodin jälkiseuraukset horjuttivat ennenaikaisesti Leninin terveyttä. Joulukuussa 1922 hän sai vaikean tautikohtauksen. Mutta hän jatkoi työntekoa vaikeasti sairaanakin, kirjaimellisesti niin pitkälle kuin ihmisen voimat suinkin kestävät.

Kun hän ei enää kyennyt kirjoittamaan, taudin kaatamana, vuoteenomana asunnossaan Kremlissä Vladimir Iljitš saneli tammi- ja helmikuussa 1923 viimeiset artikkelinsa ja kirjeensä, joissa hän teki yhteenvedot kuljetulta taipaleelta ja hahmotteli selvän, syvällisesti harkitun suunnitelman sosialismin rakentamisesta maassamme. Ne artikkelit olivat Leninin poliittinen testamentti puolueelle ja neuvostokansalle.

¹ V. I. Lenin, Teokset, 30. osa, s. 369.—Toim.

Lyhyessä kirjoituksessa ei voida tietenkään selittää perinpohjaisesti V. I. Leninin työtyyliä. Se vaatisi suurta tieteellistä tutkielmaa. Tämän kirjoituksen tarkoituksena on vain esitellä muutamia V. I. Leninin jokapäiväisessä työssään Kansankomissaarien Neuvoston puheenjohtajana noudattamia tapoja ja menetelmiä sekä niitä perusvaatimuksia, jotka hän katsoi neuvostovaltion hallintakoneiston työntekijöille kuuluviksi, ja näyttää millaisia piirteitä Vladimir Iljitšissä oli ihmisenä.

